

The Holy See

Pāvesta Franciska
apustuliskā vizīte
Lietuvā, Latvijā un Igaunijā
2018. gada 22.–25. septembrī

PRESES KONFERENCE

25. septembris 2018

[Multimedia]

Lidojumā atceļā no Tallinas uz Romu 25. septembra vakarā Svētais tēvs atbildēja uz žurnālistu jautājumiem, kurus ievadīja Svētā Krēsla preses sekretārs Gregs Bērks [Greg Burke].

Gregs Bērks:

Labvakar, Svētais tēvs! Vispirms – paldies Jums! Apmeklēt trīs valstis četrās dienās noteikti nav viegli, tas ir nedaudz nogurdinoši... Šķita, ka bija gandrīz vai četras valstis četrās dienās, jo pirmajā dienā bija Ķīnas pārsteigums, tāpēc pievērsāmies arī tam. Taču centīsimies nenovirzīties no temata un runāt par šo ceļojumu. Protams, sāksim ar katras zemes vietējiem žurnālistiem, bet centīsimies šajā preses konferencē runāt par vizīti Baltijas valstīs. Nezinu, vai Jūs vēlētos vispirms kaut ko teikt...

Pāvests Francisks:

Vispirms vēlos pateikties jums visiem par paveikto darbu, jo arī jums tas nebija viegli – trīs valstis četrās dienās. Ļoti pateicos jums par kalpošanu, par ziņām, ko sniedzat par šo ceļojumu, par svarīgāko, kas tajā notika... Šajā ceļojumā bija daudz interesanta, un es šajā sakarībā gaidu jūsu jautājumus.

Gregs Bērks:

Paldies! Pirmā būs Saulena ŽIUGŽDAITE no Lietuvas, *Bernardinai.LT*.

Saulena Žiugždaite:

Svētais tēvs, paldies Jums par šo brīdi un par visu vizīti! Kad Jūs Viļņā runājāt par lietuviešu dvēseli, Jūs teicāt, ka mums jābūt tiltam starp Austrumiem un Rietumiem. Taču nav viegli būt tiltam, jo tu vienmēr tiec citu šķērsots. Daži norāda, ka mūsu traģēdija ir tā, ka esam uz tilta. Un kāds varētu teikt: "Pilnīgi noteikti labāk ir kļūt par daļu no Rietumiem ar savām vērtībām." Ko Jūs ar to domājat, ko nozīmē būt tiltam?

Pāvests Francisks:

Taisnība... Tas ir acīmredzami, ka politiski jūs šodien esat daļa no Rietumiem, no Eiropas Savienības, un esat tik daudz darījuši, lai iestātos Eiropas Savienībā. Pēc neatkarības atgūšanas jūs tūlīt spērāt visus nepieciešamos soļus, un tas nebija viegli, un jums izdevās iestāties Eiropas Savienībā, kas nozīmē piederību Rietumiem. Jūs esat arī saistīti ar NATO kā NATO dalībvalsts, un tas nozīmē Rietumus. Ja raugāties uz Austrumiem, jūs redzat savu pagātņi – smagu pagātņi. Daļēji jūsu vēstures traģika saistīta arī ar Rietumiem, ar vāciešiem, poļiem, bet galvenokārt ar nacismu, kas radās Rietumos. Un, ja runa ir par Austrumiem, tad ar Krievijas impēriju.

Lai celtu tiltus, nepieciešams spēks. Spēks, ne tikai pamatojoties uz piederību Rietumiem, kas jums dod spēku, bet arī tas spēks, ko sniedz jūsu identitāte. Es apzinos, ka triju Baltijas valstu situācija vienmēr ir apdraudēta, vienmēr. Bailes no uzbrukuma... Jo pati vēsture jums to atgādina. Un jums ir taisnība, kad sakāt, ka nav viegli, taču tā ir spēle, kas tiek spēlēta ik dienas, soli pa soli ar kultūru starpniecību, ar dialogu... Bet nav viegli. Domāju, ka mūsu visu pienākums ir palīdzēt jums tajā. Vairāk nekā palīdzēt – būt jums tuviem, sirdī.

Gregs Bērks:

Paldies, Svētais tēvs! Nākamo jautājumu uzdod Gints AMOLIŅŠ, Latvijas Radio.

Gints Amoliņš:

Labdien, Jūsu Svētība! Baltijas valstīs Jūs bieži runājāt par savu sakņu un savas identitātes nozīmi. No Latvijas, arī no Lietuvas un Igaunijas daudzi ir aizceļojuši uz valstīm, kurās ir augstāks labklājības līmenis, un daudzi jau ir iesakņojušies citur. Un tad arī šeit, tāpat kā Eiropā vispār, pastāv demogrāfiskās problēmas zemās dzimstības dēļ. Ko šajā situācijā var darīt, un kas mūsu zemēm būtu jādara – gan mūsu valstu vadītājiem, gan katram personiski? Kā būtu jārisina šī problēma?

Pāvests Francisks:

Savā tēvzemē es nepazinu nevienu no Igaunijas, nedz arī Latvijas, bet lietuviešu imigrantu kopiena – relatīvi ņemot – tur ir ļoti liela. Argentīnā viņu ir ļoti daudz. Viņi nes sev līdz kultūru, vēsturi un ir lepni par savu divkāršo piepūli – gan iekļauties jaunā zemē, gan saglabāt savu identitāti. Svinot savus svētkus, tie tērpjas tautas tērpos, dzied savas tautasdziesmas un vienmēr, cik vien var, apmeklē savu tēvzemi... Domāju, ka cīņa par savas identitātes saglabāšanu dara viņus ļoti stiprus, un jūsu tautai tas piemīt – jums ir spēcīga identitāte. Identitāte, kura veidojusies ciešanās, aizstāvēt sevi un darbā, kultūrā.

Un ko iespējams darīt, lai sargātu savu identitāti? Aicināt atgriezties pie saknēm – tas ir svarīgi. Identitāte ir kaut kas sens, taču tā jānodod tālāk. Identitāte ir daļa no piederības kādai tautai. Un piederība tautai tiek nodota tālāk. Saknes tiek nodotas tālāk nākamajām paaudzēm, un tas notiek ar audzināšanas un dialoga palīdzību, it īpaši dialogā starp gados vecajiem un jaunajiem. Un jums tas jā dara, jo jūsu identitāte ir dārgums. Jebkura identitāte ir dārgums, bet uztverta kā piederība kādai tautai. Lūk, tas man nāk prātā, taču nezinu, vai esmu atbildējis uz šo jautājumu...

Gregs Bērks:

Paldies, Svētais tēvs! Un tagad Evelīna KALDOJA no Igaunijas, *Postimees*.

Evelīna Kaldoja:

Paldies! Šodien homilijā Jūs teicāt, ka ir daži, kas klieudz un draud ar ieroču un karaspēka lietošanu, un tā tālāk. Ņemot vērā to, kur atradāties, – tajā pašā laukumā, kur bija uz Igauniju atsūtītie NATO kareivji kā miera garantis, – daudzi domāja par situāciju pie Eiropas austrumu robežām. Vai Jūs esat norūpējies par spriedzi šajā reģionā un par katoļiem, kuri dzīvo Eiropas pierobežā?

Pāvests Francisks:

Draudēšana ar ieročiem. Mūsdienās milzīgie izdevumi bruņošanās nolūkā visas pasaules mērogā ir skandalozī. Man teica, ka ar to, cik tiek iztērēti ieročiem tikai vienā mēnesī, varētu pabarot bada cietējus visā pasaulē veselu gadu. Nezinu, vai tā ir taisnība, bet tas ir briesmīgi.

Ieroču industrija, tirgošana un arī kontrabanda ir viena no lielākajām korupcijas izpausmēm. Un tai pa priekšu iet aizsardzības loģika. Dāvids spēja uzvarēt ar lingu un pieciem akmeņiem, bet šodien nav Dāvida. Domāju – lai aizsargātu vienu valsti, nepieciešams karaspēks aizstāvībai, kas būtu *samērīgs* un *neagresīvs*. Samērīgs un neagresīvs. Tādā veidā aizsardzība ir legītīma; tā aizstāvēt savu tēvzemi – tas ir arī gods. Problēma rodas tad, ja karaspēks kļūst agresīvs, pārspīlēts un ja notiek robežu kari. Mums ir daudz piemēru tādiem kariem ne tikai Eiropas austrumos, bet arī citos

kontinentos, kur notiek strīdi par varu, lai kolonizētu kādu zemi. Tā, manuprāt, ir atbilde uz šo jautājumu. Šodien izsalkušās pasaules priekšā ieroču industrija ir skandaloza. Otrkārt, ir likumīgi un saprātīgi uzturēt karaspēku, lai aizsargātu savas valsts robežas, jo tas ir godpilni; tāpat kā ir likumīgi, ka mājai ir atslēga. Lai to sargātu.

Gregs Bērks:

Paldies, Svētais tēvs! Nākamais jautājums – no vācu grupas. Stefānija ŠTĀLHOFENA no Vācijas katoļu aģentūras.

Stefānija Štālhofena:

Svētais tēvs, ekumeniskās tikšanās laikā Tallinā Jūs teicāt, ka jaunieši seksuālo skandālu jautājumā neredz skaidru nosodījumu no katoliskās Baznīcas puses. Vācijā tieši šodien sāka jauna izmeklēšana saistībā ar seksuālo izmantošanu un par to, kā Baznīca rīkojusies daudzos no šiem gadījumiem.

Pāvests Francisks:

Par to runāšu vēlāk. Vispirms atbildēšu uz jautājumiem par šo vizīti. Paldies! Tā ir paredzēts. Bet tas būs pirmais jautājums pēc jautājumiem par vizīti.

Gregs Bērks:

Paliksim pie vizītes...

Šeit žurnālists no Lietuvas Radio un televīzijas.

Edvards SPOKAS:

Visās trijās valstīs Jūs izteicāties par labu atvērtībai – atvērtībai attiecībā uz migrantiem, atvērtībai pret otru cilvēku. Bet Lietuvā, piemēram, bija diskusija par to, ka, piezemējoties Jūsu lidmašīnai, jūs sveica kāda meitene, kura ārēji nebūt neļīdzinājās lietuvietei. Pa daļai viņa bija itāliete, ar nedaudz tumšu ādas krāsu... Mans jautājums ir, vai Baltijas valstīs cilvēki no Jūsu teiktā uztver tikai to, ko vēlas dzirdēt, vai arī ieklausās tajā, ko jūs gribat viņiem pateikt? Vai viņi dzird Jūsu vēsti par atvērtību?

Pāvests Francisks:

Vēstījums par atvērtību attiecībā uz migrantiem jūsu tautā ir pavirzījies uz priekšu diezgan ievērojami. Te nav dedzīga populisma, nē. Arī Igaunijas un Latvijas tautas ir atvērtas un vēlas

integrēt migrantus, taču ne masveidā, jo tas nav iespējams, bet gan ar valdības apdomību. Mēs par to runājām ar divām trim valsts amatpersonām, un šim jautājumam pieskārs viņi, ne es. Un jūs redzat, ka prezidentu runās vārdi “viesmīlība”, “atvērtība” ir bieži sastopami. Tas liecina par vēlmi pēc universāluma atkarībā no tā, cik tas ir iespējams, ņemot vērā telpu, darbu un tā tālāk; atkarībā no integrācijas iespējas, un tas ir ļoti svarīgi, un atkarībā no tā, cik tas neapdraud pašu identitāti. Tās ir trīs lietas, kuras es sapratu par cilvēku migrāciju. Un tas mani dziļi skāra – gudra un pārdomāta atvērtība. Nezinu, vai jūs esat vienisprātis.

Edvards Spokas:

Mans jautājums bija par to, vai Jūsu vēstījums tika uzverts.

Pāvests Francisks:

Domāju, ka jā. Tajā nozīmē, kādā sacīju. Jo šodien migrantu problēma visā pasaulē – un ne tikai ārējā, bet arī iekšējā migrācija kontinentu iekšienē – ir nopietna problēma, nav vienkārši to izpētīt. Ikvienā valstī, tautā un vietā tai ir atšķirīgas konotācijas.

Gregs Bērks:

Paldies, Svēto tēv! Ar jautājumiem par vizīti esam beiguši.

Pāvests Francisks:

Ļoti labi. Es gribētu jums kaut ko pasacīt par dažiem aspektiem, kuri mani šīs vizītes laikā uzrunāja īpaši spēcīgi.

Tā ir jūsu vēsture, *Baltijas valstu vēsture* – iebrukumu, diktatūru, noziegumu, deportāciju iezīmēta vēsture... Kad apmeklēju muzeju Viļņā – vārds “muzejs” mums liek domāt par Luvru... Nē. Tas muzejs bija ieslodzījuma vieta, cietums, kur atradās tie, kuri bija ieslodzīti politisku vai reliģisku iemeslu dēļ. Es tur redzēju kameras, kuras nebija lielākas par šo krēslu un kurās varēja tikai stāvēt kājās, spīdināšanas kameras. Redzēju spīdināšanas vietas, kur ieslodzītos lielā aukstumā, kāds valda Lietuvā, atveda kailus un aplēja ar aukstu ūdeni, un tie tur tika turēti stundām ilgi, lai salauztu viņu pretestību. Un tad iegāju zālē, lielā zālē, kur tika veikta iznīcināšana. Ieslodzītie tur tika aizvesti ar varu un nogalināti ar šāvieni pakausi; pēc tam uz transportiera lentes tos izveda ārā un iekrāva kravas mašīnā, kura tos izgāza mežā. Ik dienas tā nogalināja ap četrdesmit cilvēku. Kopumā tur tika iznīcināti apmēram piecpadsmit tūkstoši ieslodzīto. Tā ir daļa no Lietuvas vēstures, bet arī no citu valstu vēstures. Tas, ko redzēju, bija noticis Lietuvā. Tad es biju vietā, kur atradies Lielais geto un kur tika nogalināti tūkstošiem ebreju. Pēc tam tajā pašā pēcpusdienā apmeklēju pieminekli notiesāto, nogalināto, nomocīto un deportēto piemiņai. Tajā dienā – es jums saku, kā bija, – jutos sagrauts. Man bija jādomā par nežēlību. Taču man jums jāteic, ka,

pamatojoties uz informāciju, kas šodien ir mūsu rīcībā, nežēlība nav mitējusies. Tā pati nežēlība šodien sastopama daudzās jo daudzās ieslodzījuma vietās, tik daudzos cietumos; arī tas, ka pārāk daudz cilvēku cietumā ir sablīvēti vienuviet, ir spīdzināšanas sistēma, veids, kā cilvēkam atņemt cieņu. Mūsdienās tāds cietums, kurā nav paredzēts ieslodzītajam dot cerības perspektīvu, jau ir mocīšana. Tad vēl televīzijā redzējām "Islāma valsts" teroristu nežēlību – kāds Jordānas pilots tika sadedzināts dzīvs, koptu kristiešiem Lībijas pludmalē pārgrieza rīkli, un tik daudz visa kā cita. Šodien nežēlība nav beigusies. Tā eksistē visā pasaulē. Un šo vēsti es vēlos nodot jums, žurnālistiem, – tas ir skandalozi, liels mūsu kultūras un sabiedrības skandāls.

Vēl kas, ko redzēju šajās trijās zemēs, ir *iepriekšējā režīma naids pret reliģiju*, lai kāda tā būtu. Naids. Satiku jezuītu bīskapu Lietuvā vai Latvijā – īsti neatceros –, kas bija izsūtīts uz Sibīriju. Tur viņš atradās desmit gadus un tad vēl citā koncentrācijas nometnē... Tagad viņš ir jau stipri gados, smaidīgs... Tik daudzi vīrieši un sievietes tāpēc, ka bija aizstāvējuši savu ticību, kura bija viņu identitātes daļa, tika spīdzināti un izvesti uz Sibīriju, un vairs neatgriezās; vai varbūt tur tika nogalināti. Ticība šajās trijās zemēs ir liela, tā ir ticība, kas dzimst mocekļībā, un tas ir kas tāds, ko jūs varbūt pamanījat, runājot ar cilvēkiem, kā jau jūs, žurnālisti, to mēdzat darīt, lai uzzinātu kaut ko par attiecīgo zemi.

Turklāt šī ticības pieredze, kas ir tik svarīga, šajās zemēs radījusi īpašu parādību – *ekumenisma dzīvi*, kādas nav citās zemēs, vismaz ne tik plaši izplatīta. Tur ir īsts ekumenisms – ekumenisms starp luterāņiem, baptistiem, anglikāņiem un arī pareizticīgajiem. Vakar katedrālē Rīgā mēs to ekumeniskajā dievkalpojumā pieredzējām – kaut ko lielu. Brāļi un māsas, kaimiņi – visi vienā baznīcā kopā, cits citam blakus. Ekumenisms tur ir dziļi iesakņojies.

Tad šajās zemēs vēl ir kāda parādība, kuru būtu svarīgi pētīt, un varbūt jūs, pētot to savā profesijā, varētu paveikt daudz laba. Runa ir par *kultūras, identitātes un ticības tālāknodošanu*. Parasti šī tālāknodošana notika ar vecvecāku starpniecību. Kāpēc? Jo tēvi strādāja, tēviem un mātēm vajadzēja strādāt, un viņiem bija jāstājas partijā gan padomju, gan nacistu iekārtā, turklāt viņi tika audzināti ateisma garā. Bet vecvecāki prata nodot tālāk ticību un kultūru. Laikā, kad Lietuvā bija aizliegts lietot lietuviešu valodu un tā tika izskausta no skolas, tad, kad cilvēki gāja uz dievkalpojumu – katoļu vai protestantu –, lūgšanu grāmatas tika pārbaudītas, lai redzētu, vai tās ir lietuviešu vai krievu, vai vācu valodā. Un daudzi – vesela paaudze tolaik – apguva savu mātes valodu no vecvecākiem. Tie bija vecvecāki, kuri mācīja lasīt un rakstīt dzimtajā valodā. Tas liek mums domāt, un būtu skaisti uzrakstīt kādu rakstu, izveidot kādu televīzijas raidījumu par kultūras, valodas, mākslas, ticības tālāknodošanu diktatūras un vajāšanu laikā. Nekas cits nebija iespējams, jo visi plašsaziņas līdzekļi, kuru tolaik bija maz, – radio – bija valsts pārraudzībā. Kad kāda valdība kļūst, grib kļūt par diktatūru, pirmais, kas tiek darīts, – tiek pārņemti plašsaziņas līdzekļi.

Šīs lietas es vēlējos uzsvērt.

Un tagad atgriezīsimies pie šodienas tikšanās ar jauniešiem – pie iepriekš uzdotā jautājuma, kas neattiecas uz šo vizīti. Jaunieši ir sašutuši par pieaugušo cilvēku liekulību. Viņi ir sašutuši par kariem, par konsekvences trūkumu, par korupciju. Un šajā korupcijas kontekstā iekļaujas tas, ko jūs uzsvērāt, – par seksuālo izmantošanu. Tā ir taisnība, ka Baznīcai izvirzīta apsūdzība, un mēs visi zinām, kāda ir statistika, es to šeit neatkārtošu. Taču arī tad, ja tikai viens priesteris būtu izmantojis bērnu, tas būtu šausmīgi, jo šo cilvēku Dievs aicinājis, lai viņš vestu bērnu uz Debesu valstību. Es saprotu jauniešu sašutumu par šo lielo korupciju, samaitātību. Viņi zina, ka tā eksistē visur, bet Baznīcā tas ir skandalozāk, jo tai jāved bērni pie Dieva, nevis jāsagrauj. Jaunieši cenšas rast savu ceļu, liekot lietā pieredzi. Šīsdienas tikšanās ar jauniešiem bija ļoti skaidra – viņi prasa ieklausīties, prasa, lai viņos ieklausās. Viņi nevēlas gatavas formulas. Viņi nevēlas pavadību direktīvu veidā. Minētā jautājuma otrajā daļā tika norādīts, ka šajā sakarībā “Baznīca nedara lietas tā, kā tas pienāktos attiecībā uz šādas samaitātības izskaušanu”. Ņemšu kā piemēru Pensilvānijas ziņojumu. No tā redzams, ka līdz 70. gadu sākumam bija daudz priesteru, kuri bija nonākuši šīs samaitātības valgos. Pēc tam, nesenākā pagātnē, to skaits samazinājās, jo Baznīca aptvēra, ka tai pret to jācīnās citā veidā. Iepriekš šie gadījumi tika slēpti. Tie tika slēpti arī mājās, kad tēvocis izvaroja savu brāļa vai māsas meitu, kad tēvs izvaroja savus bērnus; tas tika slēpts, jo tas bija ļoti liels kauns. Šāds domāšanas veids bija raksturīgs iepriekšējiem gadsimtiem un pagājušajam gadsimtam. Šajā sakarībā ir kāds princips, kas man ļoti palīdz interpretēt vēsturi, proti, vēstures fakts jāinterpretē atbilstoši attiecīgā laikmeta hermeneitikai, kad tas noticis, nevis saskaņā ar šodienas redzējuma hermeneitiku. Tā, piemēram, indigēnisms. Bija tik daudz netaisnību, tik daudz vardarbību. Taču to nevar interpretēt saskaņā ar šodienas hermeneitiku, kad mums ir cita apziņa. Vēl pēdējais piemērs – nāvessods. Arī Vatikānā kā valstī, kad pastāvēja Pāvesta valsts, bija nāvessods; pēdējais nāvessods tika izpildīts ap 1870. gadu kādam noziedzniekam, jaunam vīrietim. Taču pēc tam morālā apziņa auga, morālā apziņa auga. Ir taisnība, ka vienmēr pastāv aplinkus ceļi, vienmēr ir slēptie nāvessodi – tu esi vecs, tu traucē, es tev nedošu zāles, un tad saka: “Viņš aizgāja.” Tā izpaužas nāvessods šodien – sociālais nāvessods. Es domāju, ka tādējādi esmu atbildējis uz šo jautājumu. Baznīca, es atsaukšos uz Pensilvānijas piemēru, un jūs redzēsiet proporcijas un sapratīsiet, ka tad, kad Baznīca to apzinājās, tā darīja visu iespējamo, lai reaģētu. Un beidzamajā laikā esmu no Ticības mācības kongregācijas saņēmis daudz izskatītu lietu ar spriedumiem par sodu un esmu teicis: “Uz priekšu, uz priekšu!” Nekad, nekad pēc sprieduma izteikšanas neesmu parakstījis apžēlošanas lūgumu. Tas nav apspriežams, un tas netiek apspriests.

Gregs Bērks: Antonio PELAIJO no “Vida nueva”, Antena 3 (Spānija).

Antonio Pelaijo:

Svētais tēvs! Pirms trim dienām tika parakstīta vienošanās starp Svēto Krēslu un Ķīnas Tautas Republikas valdību. Vai varat sniegt par to papildu informāciju, par to, kāds bija šīs vienošanās saturs? Jo daži ķīniešu katoļi, it īpaši kardināls Zens, Jūs apsūdz par Baznīcas pārdošanu komunistiskajai valdībai pēc tik daudziem ciešanu gadiem. Ko Jūs sakāt par šo apsūdzību?

Pāvests Francisks:

Tas ir gadiem ilgs process, dialogs starp Vatikāna komisiju un Ķīnas komisiju, lai sakārtotu bīskapu nominēšanu. Vatikāna darba grupa ir ļoti daudz strādājusi. Es gribētu nosaukt dažus vārdus: mons. Čelli, kas ar lielu pacietību devās uz turieni, uzturēja dialogu un atgriezās... Gadu gadiem! Tad mons. Rota Graciozi – pazemīgs 72 gadus vecs kūrijas darbinieks, kas gribēja būt priesteris draudzē, bet palika strādāt kūrijā, lai palīdzētu šajā procesā. Un tad Valsts sekretārs kardināls Parolīns – ļoti uzticams cilvēks, īpaši aizrautīgs darbā ar lupu, jo visus dokumentus viņš izstudē līdz pat punktam, komatam, uzsvaram... Un tas man dod ļoti lielu drošības izjūtu. Šī darba grupa ar visām minētajām īpašībām devās uz priekšu. Jūs zināt, ka tad, kad tiek parakstīts miera līgums vai vienošanās, abas puses kaut ko zaudē – tas ir kā likums. Abas puses. Un ejam tālāk. Šis process virzījās tā – divus soļus uz priekšu, vienu atpakaļ, divus uz priekšu, vienu atpakaļ. Tad pagāja mēneši bez sarunām, un tad... Tā ir Dieva laika mēraukla, kas līdzinās ķīniešu laikam, – lēnām... Tas ir viedums, ķīniešu viedums.

To bīskapu situācijas, kuri atradās grūtībās, tika pēfītas katra atsevišķi, līdz visbeidzot visi dosjē nonāca uz mana rakstāmgalda, un es ar savu parakstu esmu uzņēmis atbildību attiecībā uz šiem bīskapiem. Kas attiecas uz vienošanos, tad man uz rakstāmgalda nonāca uzmetumi, tie tika pārrunāti, es izteicu savas domas, kuras citi apsprieda un turpināja strādāt. Es domāju par pretestību, par katoļiem, kuri cieta, – taisnība, viņi cietīs. Vienošanās gadījumā vienmēr ir ciešanas. Taču viņiem ir liela ticība, un viņi raksta, viņi izplata vēstījumus, apliecinot, ka tas, ko saka Svētais Krēsls, ko saka Pēteris, ir tas, ko saka Jēzus, proti, šo ļaužu “mocekļības” ticība šodien turpinās. Viņi ir patiesi diženi. Un vienošanos – to parakstīju es, pilnvaru vēstules, lai parakstītu šo vienošanos. Es esmu atbildīgs. Citi, kurus nosaucu, pie tā strādāja vairāk nekā desmit gadus. Tā nav improvizācija, tas ir ceļš – patiess ceļš.

Un tagad vēl izstāstīšu kādu zīmīgu gadījumu un kādu vēsturisku faktu – divas lietas noslēgumā. Kad parādījās tas slavenais kāda bijušā apustuliskā nuncijs paziņojums, bīskapi no visas pasaules man rakstīja, ka viņi ir ar mani un lūdzas par mani. Arī ķīniešu ticīgie man atrakstīja, un zem šīs vēstules teksta bija bīskapa paraksts – teiksim tā – tradicionālās katoliskās Baznīcas bīskapa paraksts un arī patriotiskās Baznīcas bīskapa. Tātad abu bīskapu paraksti kopā ar abu Baznīcu ticīgo parakstiem. Man tā bija kā zīme no Dieva. Un otra lieta. Mēs aizmirstam, ka Latīņamerikā – paldies Dievam, tas laiks nu ir garām! – 350 gadus bīskapus nominēja Portugāles un Spānijas karaļi. Pāvests tikai deva juridiskas pilnvaras. Mēs aizmirstam arī par Austroungārijas gadījumu – Marijai Terēzei jau bija gana, nopūloties parakstīt bīskapu nominācijas, un viņa nodeva šīs juridiskās pilnvaras Vatikānam. Tie bija citi laiki, kas, pateicība Dievam, cerams, ka neatkārtosies! Taču pašreizējā gadījumā runa nav par nomināciju – tas ir dialogs par varbūtējiem kandidātiem. Apspriešana notiek dialoga veidā, bet nominācija ir no Romas, nominācija ir no pāvesta – tas ir skaidrs. Un lūgsim Dievu par to dažu cilvēku ciešanām, kuri nesaprot vai kuri daudzus gadus ir dzīvojuši pagrīdē.

Es jums ļoti pateicos! Mums saka – vakariņas jau ir gatavas un lidojums nebūs ilgs. Liels paldies!
Liels paldies par jūsu darbu! Un lūdzieties par mani!

Gregs Bērks:

Paldies, jums, Svētais tēvs! Labu apetīti vakariņās un labu atpūtu!